

ב"ה

קונטרס

פארך חבוש עליך

בענין
תש"י ותש"ר

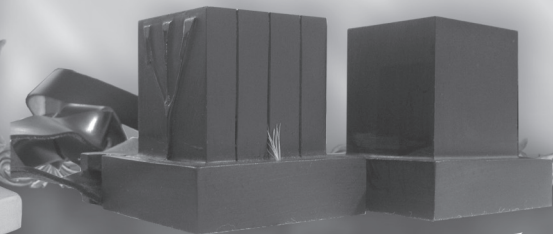
תשורה

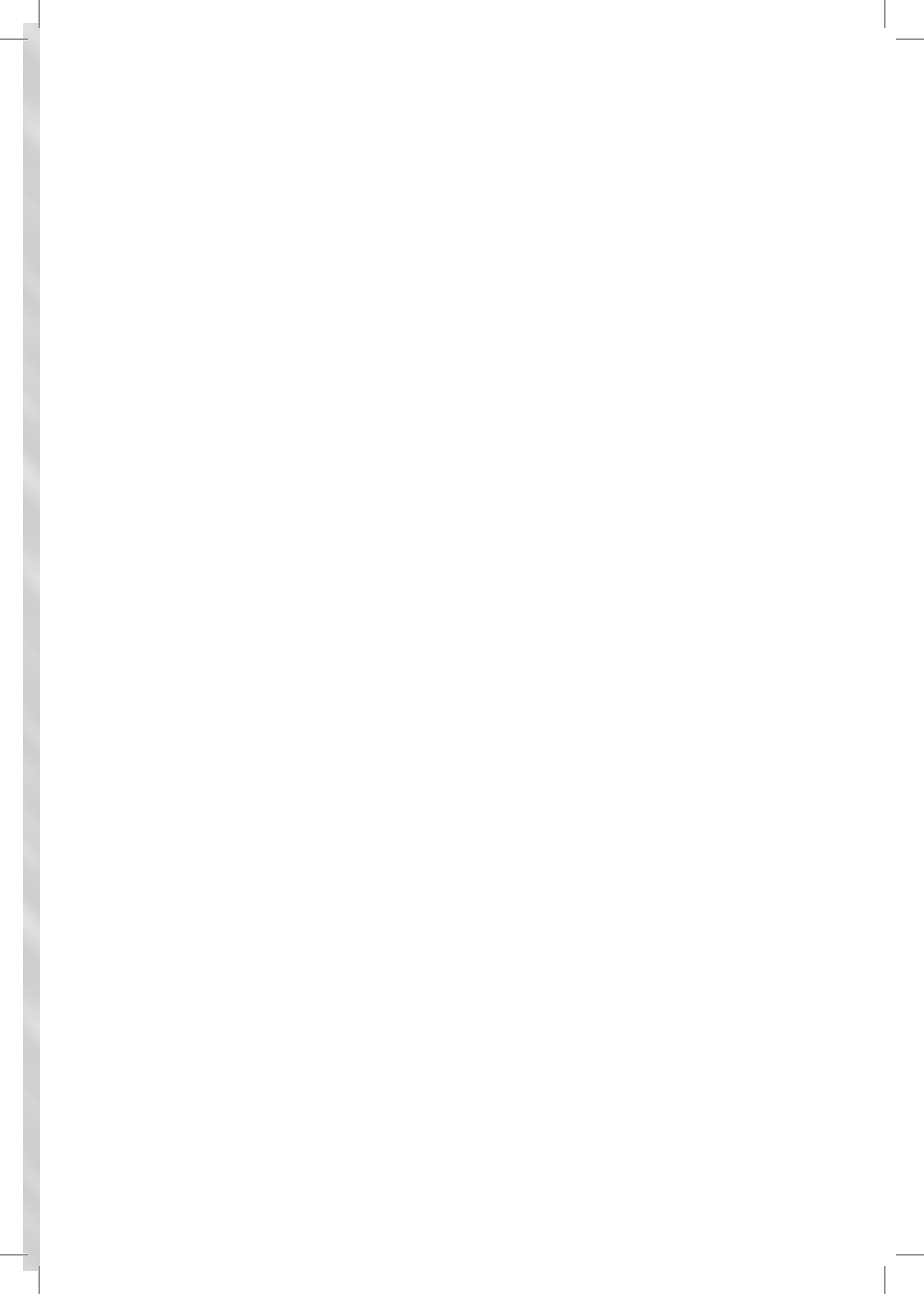
לרגל שמחת ה'בר מצוה'

בחצר הקודש מונקאטש

ערש"ק לך לך ה'תשע"ב לפ"ק

מונקאטש

אקדמות מילין

לרגל השמחה הגדולה במעונו של מרן כ"ק האדמו"ר ממונקאטש שליט"א, בהגיע נכדו היקר - בן לבנו הרה"צ ר' חיים אלעזר שליט"א - חתן הבר מצוה, בנש"ק, יניק וחכים אהרן נ"י לעול המצוות, הננו בזה בשבח והודי' להשי"ת, להגיש לפני קהל החסידים והאורחים היקרים שי', אשר באו ממרחקים לשבות במונקאטש שבמונקאטש, קונט' צנוע זה, אשר בו נתבארו באורך רוחב ועומק, חילוקם ועניינם של תש"י ושל תש"ר, הן ע"ד הנגלה והן ע"ד החסידות.

בתקווה רבה שגם קונט' צנוע זה יוסיף ב"ובלכתך בדרך" של האורחים היקרים שי' ובשמחה הגדולה ד'בית מונקאטש' ע"י 'פיקודי ה' ישרים משמחי לב'.

ויה"ר שנזכה כולנו לחזות בעיני בשר, בשלימות עניין הנחת התפילין - שעבוד הלב ושעבוד המוח, בקיום היעוד: "ולקחתי אתכם מהגויים וקיבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם. ונתתי לכם לב חדש, ורוח חדש אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל לו, כה-כו).

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ובעגלא דידן, אכי"ר.

בשם ק"ק אונגוואר, מונקאטש והגלילות
הרב מנחם מענדל טייכמן
אונגוואר דמתקריא או'גאראד*

יום וערש"ק לס' לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך,
יום שאילת גשמים בארץ הקודש, זו מרחשוון ה'תשע"ב, מונקאטש.

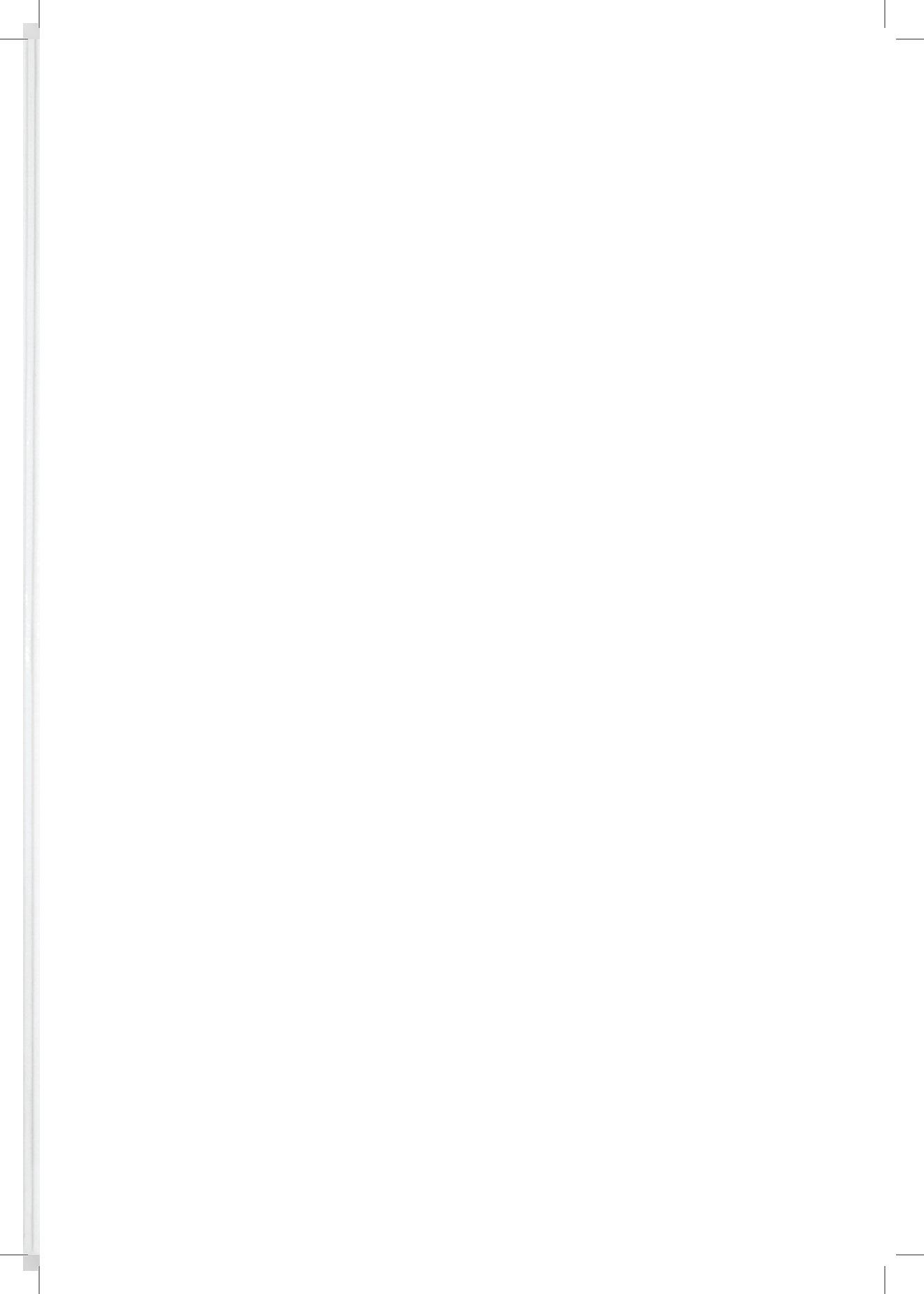
* יעוין שו"ת מנח"א ח"ד סל"ג.

תוכן העניינים

3.....	אקדמות מילין
7.....	ביאור נפלא בעניין "סח בין תש"י לתש"ר" ע"ד החסידות.....
	לטייל בפרדס - ביאור נפלא בגדרם של תש"י ושל תש"ר
11.....	וחילוקם ע"ד הנגלה וע"ד החסידות.....
23.....	קטע מסה"ק "תורה אור" פר' לך לך
25.....	בענין ההשתטחות על קברי הצדיקים.....
27.....	מעשה נורא בתפילין דה"הייליגע רוז'ינער".....
30.....	לוח זמני היום בהעיר מונקאטש לחודש מרחשוון ה'תשע"ב.....

סח בין תפילה לתפילה

עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה
(מנחות ל"ו ע"א)

והוא ביאור נפלא ע"ד החסידות

מתוך סה"ק "דברי תורה"
(מהדורא קמא אות ו-ז)

להגה"ק נזר ישראל ותפארתו אדמו"ר
בעל ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש זי"ע

דברי תורה מהדורא קמא אות ו-ז

דתפילין של ראש ובין הנכרים הסובבים השכינה תתאה, דאינו נחשב אצלו כל כך להעביר ולהכניע האומות העולם הסובבים למטה בכחינת תפילין של יד. ועל כן מפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש, כי בחינה זו בתפילין של יד אינו נחשב אצלו כל כך. ולפי זה חוזר מערכי המלחמה שלוחמים עם הנכרים להרחיב גבול ארץ ישראל ולהביאם תחת יד ורשות השכינה תתאה שהוא בחינת ארץ ישראל כנוכר, ואתי שפיר:

או יאמר רמז הענין ס"ח בין תפילה (של יד) לתפילה (של ראש). דהנה יש לדקדק למה נקט עבירה זו דוקא דחוזר עליה מערכי המלחמה. וגם למה נקט לשון 'סח' בין תפילה לתפילה, ולא נקט 'הפסיק' בין וכו', ומה ענין 'שיחה' בזה.

ויש לומר על פי מה ששמעתי שהיה בורח אחד מלפני מלכות רוסיא בעת הגזירה (בזמן קצר גם על הזקן לגדוע ולגלח ברשעת הפקידים והשוטרים ברוסיש פולין אז), ובא לדזיקו"ב עיר הסמוכה לגבול והיה בראש השנה אצל זקיני הרב הקדוש המפורסם מרן מוריני הרב רבי אליעזר זי"ע אב"ד דשם, ושמע שהיה אומר טעם על הלחמים שנוהגים לעשות בראש השנה לסעודת יום טוב שקורין ראדי"ש. ואמר (זקיני הקדוש

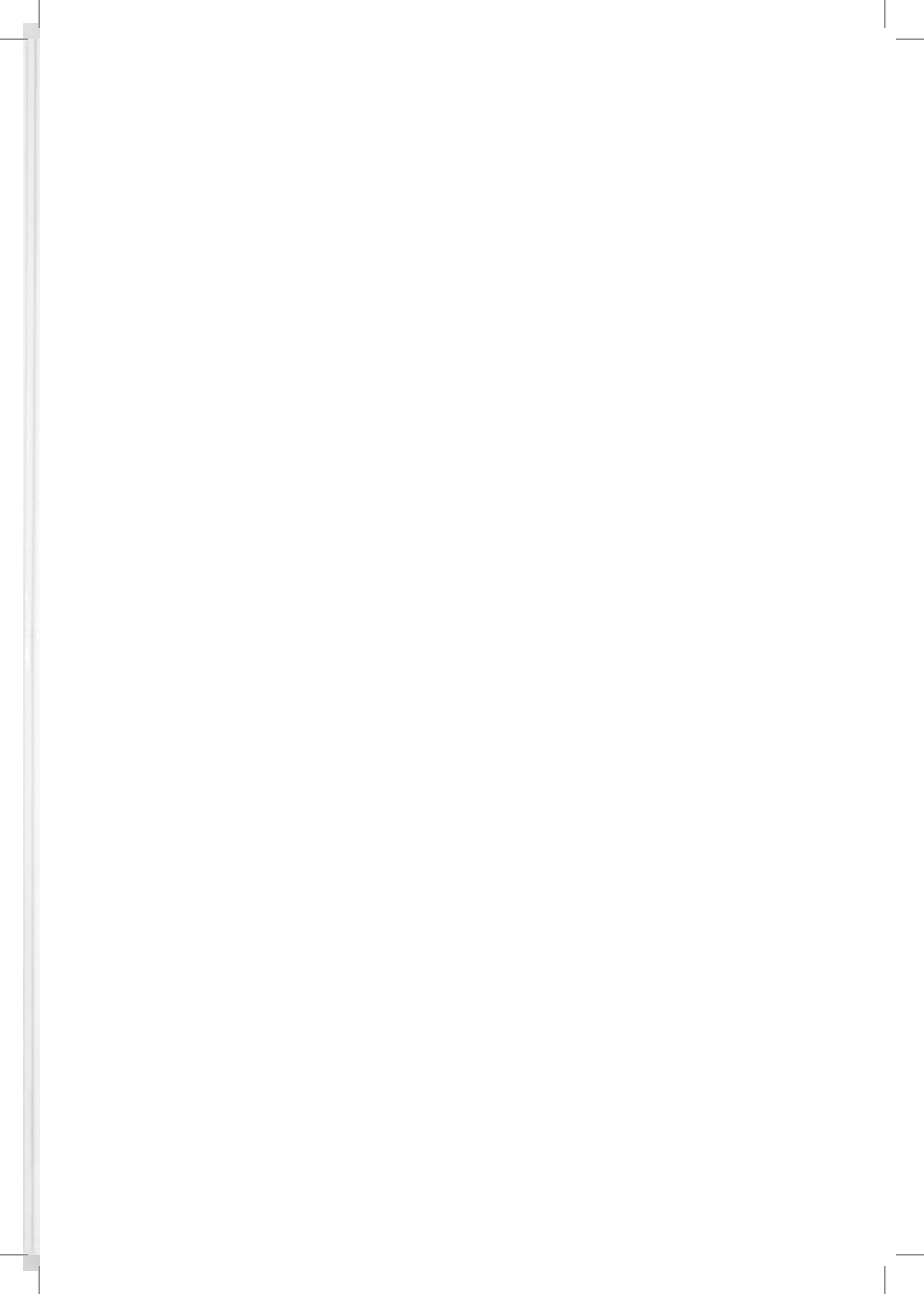
במנחות (לו, א) אמרו רז"ל סח בין תפילה (של יד) לתפילה (של ראש) עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה. מה שנקטו דוקא זה לענין חזרה מערכי המלחמה, יש לומר דהנה אנו אומרים כמו שאיתא בסידור (ראה סידור תפלה למשה להרמ"ק. סידור חמדת ישראל. ועוד) הריני מניח תפילין של יד להביא כל הנכרים תחת רשות השכינה תתאה ותפילין של ראש להביא כל הנכרים תחת רשות [השכינה] עילאה, ככתוב (תהלים צו, ט) כי אתה ה' עליון על כל הארץ מאוד נעלית על כל אלהים - היינו השרים, ומהם נמשך בתר השתלשלות רבים המה הסטרא אחרא וצריכים להכניסם תחת רשות השרים בזה, והשכינה תתאה היא מלכות וצריכים לישועה שנוכה במהרה בימינו ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה ומושל בגוים ולהעביר גלולים מן הארץ וכו', שכל אלו סובבים את השכינה תתאה כביכול.

והנה מלחמת מצוה היינו עורכי המלחמה הוא כדי להרחיב גבול הקדושה ארץ ישראל ולכבוש עמים תחתיה, ואם הוא סח בין תפילין של יד לתפילין של ראש היינו שמפסיק בין ענין הבאת כל הנכרים תחת רשות השכינה עילאה

ועל פי זה יורמז סח בין תפילה של יד לתפילה של ראש, (היינו 'סח' דייקא, ששיחת חולין הוא אצלו לבו והפקר יחשב גם בלבו, ועל ידי זה הוא פוגם 'בין תפילה של יד לתפילה של ראש', כי לפי זה אין ממש אצלו במה שלמדו משיחת הלשון בכל מקום שהוא כנ"ל לד' בתים בתפילין של ראש, ואם השיחת חולין לשיטתו הוא להבל דמה אם כן אין לימוד לד' בתים תפילין של ראש כנ"ל, אם כן אין חילוק בין תפילין של יד לתפילין של ראש בבתיים ופרשיות כנוכר). עבירה הוא בידו, (אם אינו מאמין כנוכר). וחוזר עליה מערכי המלחמה, (כי פנימיות כונת תכלית המלחמה עם העמים הוא גם כן להוציא יקר מזולל הניצוצות מהם. ועל כן למדה תורה ד' בתים ופרשיות מלשונות אפריקא וכתפי וכווצא (ו) להורות על ככה). וגם אנחנו נדע מזה דרכי הצדיקים רבותינו להדבק בהם ובכונת לשונם בכל דבר גם בלשון יהודית ושארגא"ן המדובר ונהוג אצל אחינו בני ישראל הקדושים, אם כי לשון חול הוא אך הן המה אבותינו ורבותינו ז"ע בכונתם ויחודם בכל דיבור ודיבור הכניסו אותו לגבול הקדושה, וכמו שכתבנו מנהגם במקום אחר (ראה שער יששכר מאמרי חדש סיון מאמר חג הביכורים אות מ"א) בעזרת ה' יתברך.

הנ"ל) רמזים וגמטריאות על שם שקורין אותן כן - (כדרך הצדיקים רבותינו ואבותינו ז"ע גם בשיחת חולין ובפרט בעניני מנהגי ישראל ושמותם), ובעת עבר הזעם קצת ושב החכם הבורח למקומו ולמדינתו ובא אצל רבו הגאון הקדוש הרב יצחק מאיר מגור זצ"ל וסיפר מתהלכות דרכו וגם אשר שמע בדזיקוב מהרב ואדומו"ר דשם רמזים למה שקורין ראדי"ש, וסיפר זאת כמצחק, לאשר היה כן בעיניו, וחשב בלבו כי מה יעשו אנשי גלילות אחרות כמו ברוסי"ש פולין שאין להם שם זה נהוג לקרות הלחמים האלו, הכי אין אצלם הכונה הזאת (וכמחשבות ודיבורי אנשי לצון). ועל זה השיב לו מיד הגאון הקדוש הרי"ם מגור אם תשחקו מכזה הלא גם 'בתפילין' אתם מטילין ספיקות ושחוק (ח"ו), ולאשר לא הבינו כרגע כונתו פירש מיד (בקוצר מילין ירמוז) הלא למדו ד' פרשיות בתפילין מהכתוב (דברים ו, ח) והיו לטטפ"ת בין עיניך, ודרשו רז"ל (סנהדרין ד, ב) ט"ט בכתפי שתים, פ"ת באפריקי שתים, ומה יעשו אנשי מדינות אחרות שאין קורין למספר שנים לא טט ולא פת וכי לא יניחו תפילין ח"ו, אלא ודאי רמזה התורה לכל לשון שהוא בעולם. ובפרט לשונם ומנהגם של ישראל תורה הוא וטובא גניז בגויה, עד כאן דברי הנ"ל.

לטייל בפרדס שתי מצוות בתפילין

והוא ביאור נפלא מאת הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש גאון
ישראל וקדושו, אשר הקדיש כו"כ שיחות קודש בענינם, גדרם
וחילוקם של תש"י ותש"ר.

במאמר הבא יובאו בעז"ה כמה נקודות ע"פ משנתו הק',
ועיקרן סביב המורכבות שבמצות תפילין ע"פ נגלה דתורה
וע"פ פנימיות הענינים.

יהיו שתיים

(האותיות בגוף המאמר הם הפניות לביאור על פי פנימיות שמעמוד 19 ואילך, המספרים הם הפניות למקורות והערות למאמר אשר הובאו בשולי העמוד).

*

אלא שלכאורה, הבדל זה אינו מספיק עדיין כדי לחלק את התפילין לשתי מצוות נפרדות.

הרמב"ם כותב כלל³, שגם כאשר יש שני חלקים במצוה שאינם מעכבים זה את זה - עדיין אין הדבר מספיק כדי לחלקם לשתי מצוות. הוא נותן לכך דוגמה מציצית: בציצית יש את ה'לבן' ויש את ה'תכלת'. שני אלו אינם מעכבים זה את זה [ולכן בזמן הזה - כשאין לנו 'תכלת' - אנו מברכים על ה'לבן' לבד], ובכל זאת הם נחשבים למצוה אחת. "הנה כבר התבאר לך שאפילו החלקים שאינם מעכבין זה את זה, פעמים יהיו

מצות התפילין נתפסת בפשטות כדבר אחד, אולם אליבא דאמת, היא מורכבת משני חלקים - תפילין של יד ותפילין של ראש. שתי אלו אינן מעכבות זו את זו, ולדעת רוב מוני המצוות¹, הרי שהן נחשבות לשתי מצוות במנין התרי"ג. נעמיק איפוא ביסוד ההבדל בין שתי התפילין - מחד גיסא, ונחקור גם במדת התלות והחיבור שביניהן - מאידך גיסא.

*

מדוע באמת נחשבות התפילין לשתי מצוות? הרי לכאורה תוכן התפילין הוא שווה, מדובר באותן ארבע פרשיות, שהאדם מצווה להניח על איברי גופו; מה איפוא מבדיל ביניהן עד כדי החשבתן לשתיים?

ובכן, ההבדל הפשוט והבסיסי הוא במקום הנחתן: את אלו מניחים על היד, ואת אלו מניחים על הראש. לכן נקראים אלו 'תפילין של ראש', ואלו 'תפילין של יד'.

עוד הבדל ניכר וגלוי הוא במספר הבתים: בתפילין של יד ארבע הפרשיות מונחות בתוך בית אחד, ואילו בתפילין של ראש הן מונחות בתוך ארבעה בתים נפרדים². (א)

פ' בא: "על שם שהם ארבעה בתים קרויין טטפת, טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים".

ולהעיר, שבפרשת ואתחנן (ו, ח) מפרש רש"י את ה'לטוטפות' על שם מנין הפרשיות: "על שם מנין פרשיותיהם נקראו טטפת, טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים". ולכאורה דבריו אלו צריכים ביאור, שהרי החידוש של תפילין של ראש הוא רק במנין הבתים - ואילו המנין של ארבע פרשיות אינו מיוחד רק לתפילין של ראש, אלא הוא קיים גם בתפילין של יד!?

וראה ב'לקוטי שיחות' חלק ט ע' 54, שביאר זאת בדרך מחודשת: אמנם בפועל גם בתפילין של יד יש ארבע פרשיות, כיון שארבע פרשיות אלו עוסקות בענין התפילין, אבל אין חשיבות והדגשה על עצם המספר של ארבע (העיקר הוא רק שיהיו כל הפרשיות העוסקות בתפילין); ואילו בתפילין של ראש יש הקפדה על 'מנין פרשיותיהם' שיהיו ארבע. ומגדר זה יכולה להיות אף נפקא מינה להלכה - לענין איסור "בל תוסף". עיין שם בארוכה.

3. ספר המצוות שרש יא.

1. ספר המצוות להרמב"ם מצות עשה יב-יג. ספר מצוות גדול עשין כא-כב. חינוך מצוה תכא-תכב. ועוד. [אבל לדעת הזוהר - ח"ב צא, א. ח"ג רנו, א - א שתי התפילין הן מצוה אחת].

2. ולכן דוקא בתפילין של ראש נאמר לשון "לטוטפות" ("לטוטפות בין עיניך") - וכדברי רש"י על התורה בסוף

המצוות שבתפילין בלשון זו: א) "להיות תפילין על הראש." ב) "לקשרם על היד"⁸.

לפי זה מובן היטב מדוע הן נמנות לשתי מצוות, משום שהן חלוקות בעצם גדרן: תפילין של יד מצותן מעשה הקשירה, ואילו בתפילין של ראש המצוה היא בכך שיהיו על הראש. ב)

"תדיר" ו"שאינו תדיר"

הבדל זה שבין התפילין של יד לבין התפילין של ראש - שכאן המצוה היא במעשה הקשירה, וכאן המצוה היא בעצם ההוויה - אינו רק בתוכן המצוה, האם המצוה היא על הפעולה או על התוצאה, אלא שהוא משפיע על משך זמנה של המצוה:

בתפילין של יד, שבהן המצוה היא רק במעשה הקשירה, נמצא שמקיימים את המצוה רק באותו רגע של המעשה - כל הזמן שלאחר מכן, בו התפילין מונחות על היד, אינו תוספת במצוה; ואילו בתפילין של ראש, שבהן המצוה היא בעצם קיומן, שיהיו מונחות על הראש, נמצא ש"בכל רגע ורגע שהוא לבוש - מקיים מצוה".

ב'צפנת פענח' מטעים לפי זה, את דברי חז"ל⁹ שפירשו את הפסוק¹⁰ "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר", ביחס לציצית ותפילין. "בגדיך לבנים" מתייחס לציצית, ואילו "שמן על ראשך" מתייחס לתפילין. ומזה שנאמר "על ראשך" מובן שהכוונה היא דוקא לתפילין של ראש, ולא לתפילין של יד. מדוע?

משום שדוקא על התפילין של ראש אפשר

מצוה אחת כשהיה הענין אחד. כי הכוונה בציצית - 'למען תזכרו', אם כן, כלל הדבר המחייב לזכרון מצוה אחת ימנה".

ועל כך השיג הרמב"ן - לפי סברא זו, "הרי התפילין ייחשבו יותר ענין אחד, שכל מה שכתוב בזה כתוב בזה, והענין בהם אחד, למען תהיה תורת ה' בפינו שומה כנגד הלב והמוח משכנות המחשבה!"

הווי אומר: אמנם אלו משפיעים על המוח ואלו משפיעים על הלב - אבל סוף סוף, התוכן של שניהם שווה, "והענין בהם אחד!"

מיישב הרבי ומבאר⁴, שבאמת ההבדל בין שתי התפילין עמוק יותר, ויש הבדל בעצם גדר המצוה.

יסוד הדברים בחידושו של הגאון הרוגוצ'ובי בספרו 'צפנת פענח'⁵. הוא מחדש, שבתפילין של יד "המצוה היא ההנחה או הקשירה", פעולת הקשירה; ואילו בתפילין של ראש "המצוה שיהיה מונח", בהוויית התפילין על הראש.

כשנדייק בפסוק נמצא כי החידוש מונח בלשון הכתוב עצמו. התורה אומרת⁶: "וקשרתם לאות על ירך, והיו לטוטפות בין עיניך" - לגבי התפילין שעל היד מזכיר הכתוב את מעשה הקשירה: "וקשרתם", ואילו לגבי התפילין של ראש נאמר "והיו": המצוה היא בעצם הווייתם. כך גם מדויק בלשון הרמב"ם⁷, שמונה את שתי

4. 'לקוטי שיחות' חלק לט, ע' 24 ואילך.

5. על הרמב"ם הלכות תפילין פרק ד הלכה ד. 'צפנת פענח' מהדורא תנינא ע, ד. פט, א. [וראה גם 'גליוני הש"ס' לירושלמי זרעים כרך א אות מד].

6. ואתחנן ו, ח.

7. מנין המצוות שבריש הלכות תפילין.

8. ולהעיר מדרישה לטור אורה חיים סימן כה, אות א, בשם המהר"ל.

9. שבת קנב, א.

10. קהלת ט, ח.

תפילין של ראש", ורק אחר כך "כיצד עושי תפילין של יד";

כך גם לענין סידור הפרשיות¹⁶, לענין אורך הרצועות¹⁷, לענין קשירת הרצועות בבתים¹⁸ - בכל מקום התפילין של ראש לפני השל יד!

יש המתרצים¹⁹, שטעמו של הרמב"ם הוא משום שקדושת השל ראש חשובה מקדושת השל יד, ולכן הוא מקדים אותם בכל מקום. אבל כבר העירו²⁰, כי קשה לומר שהרמב"ם שינה מהסדר שבתורה רק בגלל שהתפילין של ראש קדושות יותר. ובפרט, שאם אכן היה הרמב"ם מסדר את המצוות לפי קדושתן וחומרן, היה לו בהלכות אלו עצמן להקדים הלכות ספר תורה לפני הלכות תפילין, שהרי קדושת הספר תורה חמורה יותר מקדושת התפילין [ובפועל מקדים הרמב"ם הלכות תפילין ומזוזה לפני הלכות ספר תורה, למרות שקדושת ספר התורה חמורה מקדושת מזוזה ותפילין]!

זאת ועוד:

גם אם אכן קדושת התפילין של ראש מחייבת להקדימן בכל מקום שמדברים על כתיבתן ועשייתן²¹, הרי בסדר ההנחה על האדם, בוודאי שיש להקדים את התפילין של יד וברכתן, וכפי שפוסק הרמב"ם עצמו: "וקושר של יד ואחר כך מניח של ראש"²².

לומר "בכל עת .. אל יחסר", כיון שמצותן בכל רגע ורגע, כמו הציצית; ואילו בתפילין של יד מתקיימת המצוה בפעולת ההנחה, ולאחר מכן אין תוספת במצוה.

ולפי הבדל זה, מיישב הרבי¹¹ תמיהה בדברי הרמב"ם, שהתקשו בה האחרונים:

בעוד התורה מקדימה בכל מקום - בכל ארבעת המקומות שהיא מצווה על התפילין¹² - את התפילין של יד לפני התפילין שבראש: "וקשרתם לאות על ירך - והיו לטוטפות בין עיניך"; קדימה המתבטאת בהלכה למעשה, כאשר מקדימים את הנחת התפילין של יד לפני השל ראש -

הרי שהרמב"ם הפך את היוצרות, ובכל פעם הוא מקדים את התפילין של ראש לפני התפילין של יד:

בפתיחתו להלכות תפילין, מונה הרמב"ם את המצוות, וכותב: (א) להיות תפילין על הראש, (ב) לקושרם על היד¹³;

בתחילת ההלכות עצמן הוא כותב: "ארבע פרשיות אלו .. נקראין תפילין, ומניחין אותן על הראש וקושרין אותן על היד";

כשהוא מדבר על כתיבת הפרשיות¹⁴, הוא מתחיל: "כיצד כותבין את התפילין של ראש", ורק לאחר מכן "ושל יד";

גם בעשיית הבתים¹⁵ - קודם "כיצד עושים

16. פרק ג הלכות ה-ו.

17. פרק ג הלכה יב.

18. פרק ג הלכה יג.

19. חמדת ישראל קונטרס נר מצוה מצוה יב-יג. ועוד.

20. הגהות עמק המלך על הרמב"ם.

21. ולהעיר מדברי הב"ח לטור אורח חיים ר"ם לב, שמפני שקדושת התפילין של ראש חמורה, "על כן חייב לכתוב של ראש תחילה, ואחר כך של יד".

22. פרק ד הלכה ה.

11. 'לקוטי שיחות' חלק לט, ע' 22 ואילך.

12. בא יג, ט. שם יג, טז. ואתחנן ו, ח. עקב יא, יח.

13. וכן בספר המצוות, הקדים הרמב"ם תפילין של ראש (מצוה יב), ורק אחר כך תפילין של יד (מצוה יג).

14. תחילת פרק ב.

15. פרק ג הלכות ב-ד.

על פני התפילין של יד שמצותן מתקיימת רק בעת מעשה הקשירה²⁷, בבחינת "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם".

[בדרך זו אפשר להסביר גם את דברי הגמרא²⁸: "חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצוות, תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן, וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן".

גם כאן מקדימים את התפילין בראש לתפילין בזרוע; כי חז"ל כאן באים להדגיש את המצוות התדירות, אלו שהאדם מסובב בהן כל העת (וכפי

ואם כן גדלה התמיהה, כאשר גם בענין זה של הנחתן בפועל מקדים הרמב"ם את השל ראש²³. קודם כל הוא מסביר "היכן מניחין תפילין של ראש", ורק אחר כך היכן של יד²⁴; קודם כל הוא מלמד את ברכת התפילין של ראש, ורק אחר כך את ברכת השל יד²⁵!

לפי היסוד האמור אפשר לבאר, כי הרמב"ם שינה מהסדר בתורה והקדים בספרו את השל ראש - בהתאם לסדר המיוחד שנקט בו הרמב"ם בספרו ובהלכותיו.

הלכות תפילין נמצאות ברמב"ם בספר אהבה, ספר שענינו הוא - כלשון הרמב"ם²⁶ - "המצות שהם תדירות, שנצטוונו בהם כדי לאהוב המקום ולזוכרו תמיד" [וכמו שממשיך הרמב"ם: "כגון קריאת שמע ותפילה, ותפילין וברכות, ומילה בכללן לפי שהיא אות בבשרנו להזכיר תמיד בשעה שאין שם לא תפילין ולא ציצית וכיוצא בהן"].

אם המדובר בספר זה הוא במצוות תדירות ותמידיות - מובן שנעדיף ונקדים את התפילין של ראש, שבכל רגע שעטורים בהן מקיימים מצוה,

23. בהגהות טורי אבן לרמב"ם כתב, שהרמב"ם נקט בסדר זה להשמיענו שהתפילין של יד אינו מעכב את השל ראש, ואם יש לו של ראש לבדו - עליו להניח רק אותו. ולכן התחיל הרמב"ם בשל ראש, להורות שיש אפשרות שהאדם יניח אותם קודם, במקרה כשאינו לו של יד.

אבל לכאורה ביאור זה אינו מספיק, כיון שהרמב"ם הרי כתב בפירוש (הל' תפילין פ"ד ה"ד) דין זה ש"של יד אינה מעכבת של ראש מפני שהן שתי מצוות זו לעצמה וזו לעצמה", ואם כן, למה הוא צריך להוסיף ולרמוז לכך? [בשו"ת בנין שלמה ס"ד מתרץ בדרך מחודשת את הסדר ברמב"ם. עיין שם, ואכמ"ל].

24. פרק ד הלכות א-ב.

25. פרק ד הלכה ד.

26. במנין המצוות על סדר ההלכות שבריש ספר היד.

27. לפי המבואר כאן, יובן היטב הטעם המבואר בראשונים (תוספות ברכות ס, ב), לשיטה שמברכים על תפילין של ראש ברכה בפני עצמה (ולא מסתפקים בברכה שבירכו על התפילין של יד) - "לפי שהיא חשובה והיא עיקר המצוה" (לשון שולחן ערוך אדמו"ר הזקן סי' כה ס"ד):

עיקר מצות תפילין היא השל ראש, שהיא מצוה תמידית כל זמן שהוא לבוש בהם, מה שאין כן מצות השל יד היא רק בשעת מעשה הקשירה [ואילו אחר כך לבישת השל יד היא רק פרט וטפל להשל ראש - כדי ש"בין עיניך יהיו שתיים", כדלקמן בפנים].

ולהעיר, שגם לפי השיטה השניה (דעת המחבר בשולחן ערוך אורח חיים סי' כה ס"ה וס"ט, וש"נ), שלא מברכים על תפילין של ראש ברכה בפני עצמה, אלא היא נפטרת בברכת "להניח תפילין" שמברכים על של יד - הרי באמת אדרבה, דוקא בשיטה זו מודגשת יותר מעלתם של תפילין של ראש והיותם מצוה מיוחדת והשובה בפני עצמה, וכמבואר בקבלה, ש"על ידי הברכה של המצוה נמשך בחינת המקיף .. ולכן בתפילין של ראש נחלקו הספרדים והאשכנזים אם יברכו עליה ברכה מיוחדת, מפני שהמקיף התפילין של ראש גבוה מאד על כן מנהג ספרד שלא לברך דסבירא להו שאי אפשר להמשיך המקיף ההוא" (תורה אור פ' שמות נב, ב).

[לכאורה יש מקום לשאלה: אם כן, שתפילין של ראש אינן זקוקות לברכה מצד מעלתן - מדוע אם שח בין תפילה לתפילה כן צריך לברך על של ראש?!

וראה הביאור בארוכה באגרות קודש' להרבי זי"ע - חלק ב, ע' נו ואילך. ותוספת ביאור, שם בע' רעון].

28. מנחות מג, ב.

התפילין של יד, למרות ששתי המצוות כשלעצמן מתקיימות היטב גם לולי זאת. ג)

*

ואכן, הבנה זו - שהקדמת התפילין של יד לפני השל ראש היא חובת ה"גברא" בלבד - מתאימה באותה פסיקא שציטטנו, המוכיחה את סדר ההנחה מהסדר בפסוק: קודם כל "וקשרתם לאות על ירך", ורק לאחר מכן "והיו לטוטפות בין עיניך";

אולם הגמרא שם ממשיכה ואומרת דין נוסף, שמביא אותנו להבנה מעמיקה יותר בעניין:

סדר הקדימה בין התפילין הוא לא רק בהנחתן, אלא גם בחליצתן. וכאן, כמובן, הסדר הוא הפוך, דין קדימה שלילי: קודם כל צריך לחלוץ את השל ראש, ורק אחר כך את השל יד. למה גם בשעת החליצה על האדם לדאוג לכך שהתפילין של יד יישארו אחרונות?

לומדת זאת הגמרא מהלשון "והיו לטוטפות בין עיניך" - כי הלשון "והיו משמע שתיים"³¹, ומכאן ש"כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים". כלומר: לא רק שצריך להקדים את הנחת השל יד לפני הנחת השל ראש, אלא שהשל ראש ("לטוטפות בין עיניך") זקוקים ל"תמיכתם" הצמודה של התפילין של יד במשך כל זמן הווייתן. ולכן אי אפשר לחלוץ את השל יד לפני שחלצנו את השל ראש.

כאן כבר רואים תלות בין שני התפילין מבחינת ה'חפצא'. זה לא רק דין באדם המניח, שהוא מצידו צריך להקדים אלו לאלו, אלא זהו דין בתפילין של ראש עצמם: שלימות המצוה של

שמודגש בהמשך הגמרא: "בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שנזכר במילה שבכשרו נתיישרה דעתו" - ובענין זה, הרי העיקר הוא דוקא בתפילין של ראש, שכאמור, גדר מצוותן הוא כל זמן שמונחות עליו].

חובת גברא או שלימות בחפצא?

אחד הדינים הבולטים המדגישים דוקא את הצד השני - את הקשר והתלות בין שתי התפילין, הוא דין הקדימה שביניהן. אמנם התפילין נחשבות כשתי מצוות, ואם יש לאדם רק אחת מהן הוא יכול להניחן בלי חבירו - אבל כאשר יש לאדם את שתי התפילין, הרי שעליו להקדים את התפילין של יד, ורק לאחר מכן את השל ראש. וכדברי הגמרא²⁹: "כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש, דכתיב: 'וקשרתם לאות על ירך', והדר - 'והיו לטוטפות בין עיניך'".

לכאורה³⁰, דין זה מלמד על קשר ותלות בין שתי המצוות; אם לא היה ביניהן קשר כלל - לא היינו יוצרים משניהם סדר אחד, ולא היתה משמעות מי קודם למי.

אלא שאין הדברים מוכרחים. אפשר לטעון, שבאמת אין קשר בין המצוות; התפילין של יד אינן זקוקות לתפילין של ראש שבאות לאחריהן, והתפילין של ראש אינן זקוקות לתפילין של יד שבאות לפניהן. כל מצוה עומדת לעצמה. מדוע איפוא יש צורך להקדים את התפילין של יד? - נסביר, שזהו דין נוסף, דין ב"גברא" בלבד, ואין לו השפעה על ה"חפצא" של מצוות תפילין. האדם מצידו הוא שנדרש לנהוג בסדר זה של הקדמת

29. מנחות לו, א.

30. כל העניין דלקמן - על פי 'לקוטי שיחות' חלק יט, ע' 47 ואילך.

31. לשון רש"י על הש"ס.

ולפי זה מתרץ הגאון הרוג'ובי³³ את דברי התוספות³⁴, שהתפילין של יד ושל ראש נחשבות "מצוה אחת" - ולכאורה, הרי מפורש בש"ס³⁵ שהן שתי מצוות?

אלא: זה שהן נחשבות לשתי מצוות הוא כשמדברים על פעולת הקשירה של יד, אולם כשמדברים על המשך קיומן של התפילין על היד - הרי לענין זה אין חשיבות לשל יד בפני עצמה, אלא היא פרט ותוספת בשלימות התפילין של ראש, כאמור. (ה)

הקדמת התפילין של יד - גם

בדיעבד

אך גם לאחר שהסברנו כי יש קשר ב'חפצא' בין שני התפילין, וכי התפילין של ראש זקוקים הם לתפילין של יד כדי להגיע לשלימותם, הרי שעדיין יש מקום לחקור - האם התפילין של ראש צריכים רק את הוויית התפילין של יד, את קיומם על היד, אבל אין להם צורך בפעולת ההנחה והקשירה גופא; או שהתפילין של ראש צריכים גם את פעולת ההנחה של התפילין של יד, וגם היא מוסיפה בשלימותם.

חקירה זו תבאר לנו את מחלוקת הפוסקים³⁶, במקרה שאדם הניח את התפילין של ראש לפני התפילין של יד - האם עליו לחלוץ את התפילין של ראש ולחזור להניח כסדרן, או שדי בכך שהוא עכשיו יניח את התפילין של יד והם יצטרפו לתפילין של ראש, למרות שפעולת ההנחה שלהם מאוחרת יותר.

33. הל' תפילין שם.

34. מנחות לו, א ד"ה סח.

35. מנחות מד, א.

36. ט"ז אורח חיים סתרפ"ד סק"ד. מגן אברהם שם סק"ה ועוד.

תפילין של ראש היא רק כאשר מונחים התפילין הנוספים על היד³². (ד)

*

ולפי זה עולה, כי יש בתפילין של יד שני ענינים, "שני דינים":

יש את מצות התפילין של יד עצמה, וכאמור, מצוה זו היא רק בפעולת הקשירה, "וקשרתם לאות על ירך". מצוה זו שונה וחלוקה בגדרה ממצות התפילין של ראש, שכן המצוה של יד היא בפעולת הקשירה, ואילו המצוה של ראש היא בהווייה, "והיו לטוטפות בין עיניך";

יש דבר נוסף בתפילין של יד, לא בתור מצוה בפני עצמה, אלא בתור חלק ופרט בקיום מצות של ראש - כדי שהתפילין של ראש "יהיו" כדבעי, הרי שהם זקוקים לכך שיהיו לצידן התפילין של יד. ולכן למעשה, יש מצוה בלבישת התפילין של יד במשך כל הזמן, כמו התפילין של ראש.

32. וכד דייקת שפיר, הרי שיש צורך בשני הענינים גם יחד, הן בדין הקדימה שמצד האדם המניח ("גברא") - כדברי הגמרא בתחילה, והן בדין הקדימה שמצד התפילין עצמם ("חפצא") - כמסקנת הגמרא. כי אמנם הקשר שמצד ה"חפצא" הוא חזק יותר, כמוכח, אבל מצד קשר זה מספיק להניח את התפילין של יד ושל ראש בבת אחת, שגם אז מתקיים הענין של "כל זמן שבין עיניך יהיו שתים", ואין הכרח בדוקא להקדים את השל יד; וזו ההוספה שבענין הראשון, דין הקדימה שמצד ה"גברא", שמשמעותו היא שיש בדוקא להקדים את התפילין של יד, ורק לאחריהן ("והדר") להניח את השל ראש.

ולפי זה יתבאר, שגם לאחר שהגמרא הביאה את הלימוד מ"והיו" - "כל זמן שבין עיניך יהיו שתים", הרי עדיין יש צורך בדרשה הראשונה של "וקשרתם לאות על ירך והדר והיו לטוטפות בין עיניך". (ראה מה שהתקשה בזה בתורה תמימה' ואתחנן ו, ח אות מה). וכן מפורש בכמה פוסקים (שו"ת הרא"ש כ"ג ג ס"א. ט"ז אורח חיים סי' כה סק"ד. שולחן ערוך אדמו"ר הוקן סי' כה סי"ב. ועוד).

יד ביד - תן של ראש בראש. מכאן אמרו: מצות תפילין, כשהוא נותן נותן של יד ואחר כך נותן של ראש, וכשהוא חולץ חולץ את של ראש ואחר כך של יד".

מהו יסוד ההבדל? מדוע הגמרא לומדת את דין התלות דוקא מפסוק מאוחר יותר - הפסוק "והיו לטוטפות בין עיניך" שבספר דברים, ואילו המכילתא לומדת דין זה עצמו כבר מהציווי הראשון על תפילין שבפרשת בא?

אלא, שאכן הגמרא והמכילתא חלוקים באותה החקירה³⁸:

בגמרא למדו: "כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים". כלומר: לפי הגמרא, התפילין של ראש אינם זקוקים לפעולת הקשירה המוקדמת של יד, וכל שהם צריכים הם את הווייתם של התפילין של יד - ולפי זה, כאמור, אם אדם הניח בטעות את השל ראש קודם, אינו מוכרח לחולצם, והעיקר שעכשיו יצרף אליהם את השל יד;

אולם המכילתא מדגישה בלשונה: "כל זמן שתפילין של יד ביד - תן של ראש בראש. מכאן אמרו: מצות תפילין, כשהוא נותן נותן של יד ואחר כך נותן של ראש, וכשהוא חולץ חולץ את של ראש ואחר כך של יד". כלומר, ההנחה המוקדמת של התפילין של יד אינה רק בתור אמצעי כדי שהתפילין של ראש לא יהיו 'לבד' ("כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים") - אלא שיש בה מטרה כשלעצמה, כך דוקא מגיעה "מצות תפילין" עצמה לשלימותה - דוקא כאשר מניחים קודם כל את השל יד ורק אחר כך את

אם נלמד שהתפילין של ראש זקוקים רק להווייתם של התפילין של יד - הרי שאמנם האדם מצידו נדרש לכתחילה להקדים את הנחת התפילין של יד, אבל בשביל השלימות של תפילין של ראש ("ה'חפצא") די בכך שהתפילין של יד מונחים על ידו, ולכן בדיעבד, אין צורך לחלוץ את השל ראש ומספיק שהוא מיד יניח את השל יד, וכך תגיע מצות השל ראש לשלימותה;

אולם אם נוסיף שהתפילין של ראש צריכים גם את פעולת ההנחה של השל יד, וכדי שתהיה שלימות בתפילין של ראש צריכה להיות קודם פעולת הנחה מוקדמת של יד, ודוקא כך מגיעה מצות התפילין לשלימותה - אזי סדר זה מעכב הוא, ולכן במקרה כזה יזדקק האדם לחלוץ את השל ראש ולחזור להניח כסדרן³⁷.

*

הרבי מבאר, כי ביסודה של חקירה זו נחלקו הגמרא והמכילתא.

כפי שהזכרנו, הגמרא לומדת את דין התלות שבין השל יד והשל ראש מהפסוק "וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך" שבספר דברים, מהמילה "והיו" לומדים ש"כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים"; אולם פסוק זה אינו הפעם הראשונה בתורה שנצטוונו בתפילין. הפעם הראשונה שנאמר הציווי על תפילין מוקדם הרבה יותר, מיד בעת יציאת מצרים, בפרשת בא, שם נאמר: "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך".

ואכן, במכילתא לומדים את סדר הקדימה שבין התפילין, כבר מאותו פסוק: "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך - כל זמן שתפילין של

38. להעיר, שיש בענין זה שיטה שלישית, שיטת הספרי בפ' ואתחנן שם, שהיא כעין שיטה 'ממוצעת' בין הגמרא והמכילתא. ראה ביאור שיטה זו בהרחבה - ב'לקוטי שיחות' שם.

37. ראה גם ספר החיים (להרש"ק) אורח חיים סכ"ה ס"ו. שו"ת הרדב"ז ח"א סתקכ"ט.

נאמר "והיה" אחד⁴¹. לכן, כשלומדים מכאן על דין הקדימה, הרי שזה באופן שיש קשר חזק בין שתי התפילין, ולכן הסדר שביניהם נדרש אפילו בדיעבד. (ו)

(א)

מבחינת התוכן הפנימי של הענין, שני ההבדלים הללו תלויים זה בזה:

התפילין של יד ענינן הוא עבודת המדות שבלב, ולכן מניחים אותן על הזרוע כנגד הלב, כדי לשעבד לקב"ה את "הלב שהוא עיקר התאוות"; ואילו התפילין של ראש ענינן הוא עבודת המוח והשכל, ולכן מניחין אותן "על הראש כנגד המוח" (שולחן ערוך אורח חיים סי' כה סעיף ה).

ולכן נשתנו התפילין אלו מאלו - כי יש הבדל בין האופן שבו משפיעים על השכל שבמוח לבין האופן שבו משפיעים על הרגש שבלב:

התפיסה של השכל בכל דבר היא בדרך מסודרת, על ידי התחלקות ופרטים. השכל מנתח את הרעיון ומפרידו לחלקים, בודק ומשווה כל חלק בנפרד - ודוקא בדרך זו הוא מחליט אם להשתכנע, לקבל את הרעיון ולהיות מושפע ממנו [או לא]. השכל אינו מסוגל לקבל דבר כשהוא בבחינת 'כלל' מופשט, אלא דוקא כאשר הוא מתחלק ומתפרט לפרטיו השונים.

41. וראה בדברי בעל המאור - הובא בר"ן - סוף ראש השנה.

השל ראש³⁹. לכן גם בדיעבד צריך האדם לחזור ולהניחם דוקא לפי סדר זה.

ומכאן גם ההבדל במקור הלימוד:

לפי הגמרא, לומדים זאת רק מהפעם השלישית שבה מצווה התורה על מצות התפילין, ומכאן שהתלות אינה חלק מעצם מצות תפילין, אלא דין נוסף, כדי ש"בין עיניך יהיו שתיים";

אולם לפי המכילתא, הקשר בין שני התפילין המתבטא בסדר קדימתם, הוא דין עיקרי ויסודי בתוך "מצות תפילין" הכללית, ולכן התורה מלמדת אותו מיד כשנאמר הציווי על מצות תפילין בפעם הראשונה.

הבדל זה גם מדויק בלשונות הכתובים⁴⁰:

הגמרא לומדת את סדר הקדימה מהפסוק "וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך", פסוק המדגיש את ההבדל בין שתי התפילין, ואת העובדה שהם מחולקים לשני משפטים שונים: (א) "וקשרתם לאות על ירך", (ב) "והיו לטוטפות בין עיניך". לכן, גם כשלומדים מכאן שצריך להקדים את השל יד, הרי שזהו דין נוסף על עצם מצות התפילין, והוא רק אמצעי בכדי ש"בין עיניך יהיו שתיים", כי בעצם התפילין הם נפרדים זה מזה;

אולם המכילתא לומדת זאת מהפסוק "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך", פסוק שבו אין הבדל בין שתי התפילין, ועל שתיהן יחד

39. לפי סברא זו, יובן טוב יותר טעם שיטת המחבר שמברכים על שתי התפילין ברכה אחת בלבד. ולהעיר, שישנן דיעות שאמנם התפילין אינן מעכבות זו את זו, וכאשר יש לאדם רק אחד מהם הוא יכול להניחו לבד ולקיים את מצוותם, אבל כאשר יש ברשות האדם את שתי התפילין הרי שהם כן מעכבות זו את זו (הובא בארחות חיים הל' תפילין סכ"א. אור זרוע ח"א סי' תקעה. הגהות סמ"ק סי' קנג) - שבוה מודגש עוד יותר הקשר ביניהן.

40. ראה גם 'לקוטי שיחות' חלק ט, ע' 56 הערה 35.

לכן התפילין של ראש, שנועדו 'לשכנע' את השכל שבראש, באות מחולקות ומפורטות בסדר מסודר: כל פרשה בבית אחר, ארבע פרשיות בארבעה בתים נפרדים;

אולם התפיסה של הלב היא דוקא בדרך של רגש כולל, רגש בוטר ונלהב שמתרכז סביב נקודה אחת, התפעלות והתרגשות בלתי מוגבלים. הלב אינו מתעמק בפרטים הקטנים של כל דבר - אלא רואה את הדבר בנקודת מבט כוללת ובלתי מתחלקת.

ולכן התפילין של יד, שכנגד הלב, אינן מתחלקות לארבע בתים, אלא מתאחדות לבית אחד וכולל... (ע"פ סה"ק לקוטי שיחות חלק ל"ט, עמ' 27 ואילך)

(ב)

גם ביאור זה מובן היטב לפי התוכן הפנימי של המצוות:

התפילין של ראש, שענינן הוא לפעול על המוח שבראש, המצוה שבהן היא בעצם הוויית התפילין על הראש. האדם צריך לקחת את תוכן התפילין, עבודת ה' ויחודו, ולדאוג לכך שתוכן זה יהיה מונח על ראשו, יחדור וישפיע.

אבל בתפילין של יד, שמכוונות לפעול על רגש הלב, אי אפשר לדרוש מהאדם שהתפילין אכן יהיו קבועות בלבו. אצל רוב בני האדם, אין אפשרות לבטל לגמרי את המשיכה הטבעית של הלב לעניני עולם הזה, וכידוע שאין לבו של האדם ברשותו "להפך לבו מתאוות עולם הזה לאהבת ה' באמת" (כלשון התניא קדישא בפרק (ז).

לכן אין מצות תפילין של יד - דהיינו שעבוד תאוות הלב - "שיהיה מונח", אלא רק מעשה הקשירה. זאת אומרת: למרות שאין האדם יכול להפוך את לבו מתאוות העולם לאהבת ה' באמת, שיהיה משועבד בתמידיות לאהבת ה', בכל זאת עליו לקשור את לבו, בדרך כפייה, לשלוט על עצמו שלא להוציא את תאוותו מן הכח אל הפועל."

(ג)

ואם נרצה "לתרגם" סברא זו למשמעותה הפנימית, נאמר כך:

ישנם שני חלקים בעבודת ה'. יש את התפילין של יד שמסמלות את כפיית תאוות הלב והביצוע המעשי, ויש את התפילין של ראש שמסמלות את הלימוד וההבנה. שני החלקים הללו עומדים כל אחד לעצמו, ואין ביניהם קשר ותלות.

זה שצריך להקדים את התפילין של יד - היראה המעשית - הוא הוראה לאדם, דין ב'גברא': למרות ששני החלקים הללו - מבחינה אובייקטיבית, ה'חפצא' - אינם תלויים זה בזה וכל אחד עומד לעצמו, הרי שהאדם מצידו נדרש להקדים את החלק של יראת ה' מבחינה מעשית - תפילין של יד - ורק אחר כך להתעסק בחלק של הלימוד וההבנה - תפילין של ראש. "יראתו קודמת לחכמתו".

*הערת המו"ל: להעיר מהא דאיתא בזהר הק' (ח"ג רפ"ג, א'), שקשירת רצועות התפילין הם כחבל הקושר כלב - זה היצה"ר - ברצועות, ועי"ז מתנהג כרבעי. ולהעיר ג"כ מהמובא בכ"מ בתורת החסידות (אוה"ת עקב ע' תרכ"ח ועוד) שרצועות התפילין הם כנגד ה' ספירות.

אולם כאשר האדם מתעלה בעבודתו, הרי שהוא מגיע למדרגה נעלית שבה עולם הרגש, המדות שבלב, אינם עוד ענין בפני עצמו, אלא הם נגררים ומתאחדים עם השגת השכל שבמוח ונעשים לדבר אחד. אז כבר אין חלוקה בין ה'יד' ל'ראש', אלא ה'יד' נעשית פרט וחלק בהשגת ה'ראש'. [בלשון החסידות: "השגת איזה דבר מצד פנימיות השכל היא באופן שהאדם נדבק בזה בכל מציאותו, באופן שהמדות נגררות בדרך ממילא אחר ההשגה" - "המדות נטפלות לעבודת המוחין ונגררות אחריהן"]. והענין עמוק (ראה גם במסגרת: "שתי 'סגולות' בתפילין").

ו

מה הביאור של שיטה זו בפנימיות הענינים?
אפשר להבין כי האדם מצידו צריך להקדים את היראת שמים לפני הכל; אפשר גם להבין שלימוד התורה זקוק ל'תמיכה' צמודה של יראת שמים, ולכן התפילין של ראש אינם מגיעים לשלימותם בלי תפילין של יד שיהיו עמם.

אולם מדוע צריכה התפילין של ראש את פעולת ההנחה המוקדמת של תפילין של יד? מדוע אם הנחנו בטעות את השל ראש לפני השל יד, הרי שיהיה חסר בשלימות המצוה, גם כאשר מיד השלמנו והנחנו את השל יד גם כן לצידן?

מכאן למדנו שיש מעלה עצמית בתפילין של יד ביחס לתפילין של ראש, והשלימות של מצות התפילין היא רק כאשר אכן "מרגישים" את מעלת התפילין של יד על התפילין של ראש, דבר המתבטא בקדימת פעולת ההנחה לזו של ראש.

התפילין של יד, שתוכנם הוא כפיית התאוות והמדות שבלב, יש בהם ביטוי לנקודת הביטול כלפי הבורא, המתבטאת בכך שהאדם כופה את עצמו ומתגבר על תאוותיו, נגד רצונו; לא כן

ד

גם תלות זו בין המצוות מבוארת היטב לפי פנימיות הענינים:

החשיבות של יראת ה', כפיית תאוות הלב המיוצגת בתפילין של יד, אין פירושה רק שהאדם מצידו נדרש ליראת שמים, למרות שעבודת השכל, לימוד התורה המיוצגת בתפילין של ראש, מתקיימת היטב גם בלעדיה;

האמת היא, שהיראה נדרשת כחלק מלימוד התורה, והיא מוסיפה שלימות בלימוד התורה. ולא רק כהקדמה ללימוד התורה, אלא גם בשעת לימוד התורה גופא, ביחד עם העבודה שבשכל, צריכה להיות היראה וכפיית התאוות - "כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים".

כדי שעבודת המוח תהיה כדבעי, מוכרח שגם לבו יהיה "קשור" ומשועבד במשך כל היום, כמובן בפשטות, שאם לא יהיה שולט על תאוות לבו הרי זה יבלבל לעבודת המוח, ודוקא כך "חכמתו מתקיימת".

ה"חפצא" של התפילין של ראש - לימוד התורה ועבודת המוח - מגיע לשלימותו רק כאשר יש לצידו את התפילין של יד, יראת שמים וכפיית תאוות הלב.

ה

גם "שני דינים" אלו מבוארים על פי פנימיות הענינים ('לקוטי שיחות' חלק לט, ע' 28 ואילך): בהתחלת עבודת ה', כאשר האדם בא ומתחיל להניח תפילין, הרי שעולם השכל ועולם הרגש הם שני עולמות נפרדים, ואי אפשר להשוות בין השגת השכל, שהיא באופן של "והיו" - הויה תמידית, לבין עבודת ה' בלב, שהוא גשמי וחומרי וההשפעה עליו מוגבלת. יש חלוקה בין 'יד' ל'ראש';

(ברכות ו, א): "תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו - ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". ובתוך "תפילין" אלו - עם ישראל - הרי ה"של יד" מרמז על אנשים פשוטים, וה"של ראש" מרמז על בעלי תורה. בהנחת התפילין שלמעלה הרי שהעבודה בקבלת עול, זו של אנשים פשוטים, קודמת ונעלית לעבודתם של בעלי המוחין בידיעת והשגת התורה.

התפילין של ראש, עבודת המוח וההשגה, שהיא עבודה נעימה שיש בה תענוג, ופחות מתבטא בה הביטול המוחלט כלפי הקב"ה.

רעיון זה מודגש במאמר הבעל שם טוב ('כתר שם טוב', הוספות סי' צב) - המבאר את סדר קדימת של יד לשל ראש, בהנחת התפילין של הקב"ה כביכול:

התפילין של הקב"ה הם עם ישראל, כמאמר

מצוה גדולה ומכופלת

ההגדרה של תפילין כשתי מצוות, מגדילה ומכפילה את החשיבות דזיכוי הרבים במצוות התפילין, באשר - לא מדובר כאן בזיכוי הרבים במצוה אחת בלבד, אלא בשתי מצוות.

ואכן, כאשר הכריז רבינו על 'מבצע תפילין', התעוררה מאליה השאלה: הרי קיימים תרי"ג מצוות - מדוע לייחד דוקא את מצוות תפילין מתוך כל המצוות?

על כך השיב לשואליו (לקוטי שיחות' חלק ו, ע' 272): היסוד לכך הוא בתורה עצמה - התורה היא שייחודה מצוה זו ונתנה לה מעמד מיוחד. כך אומר הכתוב (בא יג, ט): "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך - למען תהיה תורת ה' בפיך". וחז"ל למדו מפסוק זה (קידושין לה, א): "הוקשה כל התורה כולה לתפילין".

ואמנם, יש עוד מצוות שבהן מצינו ביטויים דומים - אבל ה'היקש' של כל התורה לתפילין יש בו תוקף מיוחד, שכן למדים ממנו הלכה למעשה (כהמשך דברי חז"ל: "מה תפילין מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, אף כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות").

בנוסף לתשובה זו שהשיב הרבי מיד בתחילת ה'מבצע', הרי לאחר מכן הוסיף עוד (שיחת יו"ד שבט תשכ"ט), שבאמת לא מדובר רק במצוה אחת מתוך התרי"ג, אלא בשתי מצוות.

ובדרך זו, פירש רמז מעניין בדברי חז"ל האמורים:

לכאורה, כיון שההיקש של התפילין הוא למצוות התורה ["מה תפילין מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, אף כל מצוות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות"] - מדוע נוקטים חז"ל בלשונם "הוקשה כל התורה כולה לתפילין" [על יסוד לשון הכתוב: "למען תהיה תורת ה' בפיך"], ולא "הוקשו כל המצוות לתפילין"?

אלא, שמצוות תפילין כוללת בתוכה שתי מצוות מתוך התרי"ג, ונמצא שמחוץ למצוות התפילין קיימים עוד שש מאות ואחת עשרה, תרי"א מצוות. זהו שהוקשה התורה לתפילין: "תורה" בגימטריא שש מאות ואחת עשרה, כדברי חז"ל (מכות כג, ב) - ושתי המצוות של תפילין הוקשו לכל יתר המצוות, שהם במספר שש מאות ואחת עשרה, כמנין "תורה".

* תודתנו לכותב המאמר הנפלא וסיכום שיחות הקודש - הגה"ח הרב מנחם מענדל שי' רייצס מאה"ק תובב"א.

ב' בחינות ודרגות במילה

בקשר עם המסופר בסיום פרשת-השבוע אודות מילת אאע"ה, מובא בזה מאמר קצר מתוך ה"חסידישע פרשה" - סה"ק "תורה אור" לכ"ק אדמו"ר בעל התניא והשו"ע נ"ע, סיום פר' לך לך.

והוא, ביאור נפלא ע"ד החסידות מפני מה לא מל אאע"ה את עצמו קודם שנצטווה והרי קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה?

המילה שמלמעלה למטה ומל ה' אל לבבך (וזהו והטיבך מאבותיך בחי' מה רב טובך אשר צפנת כו', כי במשה שנולד מהול כתיב ותרא אותו כי טוב הוא כו'), והיינו שבחי' מילה ראשונה שמלמטה למעלה היא אתערותא דלתתא, והאתערותא דלעילא הוא הגילוי בחינת ומל ה' את לבבך כו'.

והנה על מילה השניה הזאת שיהיה לאחר קבוץ גלויות ולאחר קיום התורה כולה כתיב מי יעלה לנו השמיה ראשי תיבות מילה שהיא למעלה מבחי' התורה, כי על התורה נאמר לא בשמים היא שהיא נשפלת למטה דוקא, וכנזכר בגמרא שאמר ר' יהושע אין משגיחין בבת קול מפני שאין התורה בשמים כי אם למטה הימנה. ונק' תורת הוי' כי שם הוי' יוד

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו', להבין הקושיא שזכר בספרים, מפני מה לא מל אברהם את עצמו קודם מאחר שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואפי' עירוב תבשילין. ולהבין זה צריך להקדים תחילה ענין המילה, דהנה כתיב לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וסופי תיבות הוי'.

והענין, דהנה תחילה כתיב ומלתם את ערלת לבבכם וכתוב ומל ה"א את לבבך. ופי' שיש ב' בחי' מילה אחת היא מלמטה למעלה שצריכים אנו למול את ערלת הלב והוא ענין התשובה כמו שכתוב ושבת עד הוי' אלוקיך בקיום התורה והמצוות, ואמרו רז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. ואחר קבוץ גלויות כתיב והביאך אל הארץ והיטיבך כו', והוא

בבחינתשלמעלה משם הוי' (וגם ב"ג מידות הרחמים כתיב ויעבור כו').

והנה בזה יובן ענין שאברהם קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ולא קיים מצות מילה, מפני שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה. ולכך קיים כל התורה כולה שלמטה מאותה מילה ואח"כ זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה. וזהו שכתוב נמול אברהם ולא כתיב וימל את עצמו, כמ"ש תחילה גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב בוימלכו, לפי שהיא המילה שמלמטה כדכתיב ומלתם את ערלת לבבכם. אבל אברהם זכה לגילוי בחינת ומל' ה' את לבבך על כן נאמר נמול אברהם כו'.

וזהו בעצם היום הזה נמול, פירוש בעצמיות של היום הזה, ויום הזה הוא היום שכולו ארוך שכולו טוב כו'. והעצמיות של היום הזה היינו אותו הגילוי הגדול שיחי' לעתיד לבוא גילוי בחינת העצם העצם של היום הזה, אז נמול אברהם כו'.

צמצום ה' התפשטות ו' המשכה כו', שעל ידי זה נמשכה למטה. אבל מילה הנ"ל היא למעלה משם הוי' עד שהיא בראשי תיבות, ושם הוי' הוא בסופי תיבות, ועל כן היא מבחי' ומדרגת השמימה. ולמעלה מבחינת התורה שנשפלה למטה מבחינת שמים אלו. ועל זה אמרו רז"ל גדולה מילה שנכרתה עליה שלש עשרהבריתות. פירוש, גדולה מילה היא בחינת המילה הגדולה שמלמעלה למטה (עיין במקדש מלך על הזהר ח"ג דרל"ג ע"ב ובלקוטי תורה {להאר"י ז"ל} פרשת קדושים בטעמי מצות מענין גדולה מילה) שימול ה' את לבבך, ולכן נכרתה ב"ג בריתות. פירוש, כידוע שעניןהכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת, על דרך ב' אוהבים שעושים כריתת ברית להיות אוהבים זה את זה דהיינו שיוכרח להיות אוהבו אף אם לא היה נמשך אצלו אהבה זו אליו אח"כ מצד השכל והדעת, מכל מקום מכריח את עצמו לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת.

וכך כדי להיות גילוי והמשכה בחינת מילה גדולה הנ"ל (שהוא בבחי' מה רב טובך כו'), הוא על ידי י"ג מידות הרחמים שהן למעלה מהחכמה והשכל, ולכך היא למעלה מבחינת שם הוי', פי' עד יעבור

לשלימות הקונט', מובא בזה כמה קטעים מתוך 'קונטרס ההשתטחות' המיוחס לכ"ק אדמו"ר האמצעי, רבי דובער זצוקלל"ה, המדבר בענין חשיבותה ומעלתה של ההשתטחות על קברי צדיקים:

בו בעודו בחיים חיותו, שהוא איש אלקי קדוש
יאמר לו, וכשהי' נכנס אצלו בהיותו בחיים חיותו
הי' מתבטל ממציאיותו כשנכנס להיכל כבודו כו'
מצד גודל הבושה וההכנעה, שמתבושש ונכנע
מפני הצדיק עד שנעשה כאבן דומם ממש ולא
יכול לדבר כו', כי זהו אמיתות הביטול כמ"ש
אדני שפתי תפתח כו', וכמו"כ כשהולך על מקום
מנוחת קדשו מתבטל שם ביתר שאת כו' . . הנה
בודאי כשיבוא אל מקום קדושת מנוחת הצדיק,
ומצייר לפניו דמות פניו הקדוש והטהור, תפול
עליו אימתה ופחד . . גם יכול הוא לבוא עי"ז
לבחי' ביטול במציאות ויראה עילאה ממש.
וענין יראה עילאה היא הנזכר בסידור בהערה
של תיקון חצות, שהיראה עילאה היא יראה
פנימית והיא יראת בושת, כמו המתבייש מאדם
גדול וצדיק, מפני שפלות ערכו לגבי הצדיק הוא
מתבטל ממציאיותו לגמרי עד שכלא נחשב הוא.

והנה אע"פ שמבואר ומוכן מכ"ז שיכול כ"א
מן התלמידים לקבל חלקם ותורתם מבחי' רוח
רבים בכ"מ שהוא ע"י שאור ג"ע מתפשט סביב
כל אחד, וא"כ א"צ ליסע אל מקום מנוחתו
להשתטח שם על קברו, אך הנה כ"ז הוא אם לא
נפסק חבל ההתקשרות אהבה רבה אל רבו כמו
שהי' בעודו בחיים חיותו, ומתנהג בעבודת הוי'
באה"ר ובאמונה כפי אשר הורה רבו, ע"כ יוכלו
לקבל חלקם מבחי' רוח רבים וכמ"ש שם, אבל
אם נפסק ח"ו חבלי עבותות האהבה מצד טרדות
הזמן בעניני עוה"ז בענינים גשמיים, אשר כמעט
נכבה אור תורתו ואו"ר אשר הופיע עליהם
בעודו בחיים חיותו עד שבמשך זמן נוכל לכבות
ולהיות נשכח בעודו בחיים חיותו לגמרי כידוע,
שלוה הי' צריך [תמיד] גם בעודו בחיים חיותו

להבין ענין ההשתטחות על קברי צדיקים.
הנה ענין השתטחות על הקבר יש בזה כמה
מדרגות ואופנים שונים, ובדרך כלל יש בזה ה'
מדרגות...

והב', הוא ג"כ נזכר בשו"ע הל' ר"ה, נוהגים
לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנונים כו'.
ושם הטעם משום דבית הקברות הוא מקום
מנוחות הצדיקים, ומתוך כך הוא מקום קדוש
וטהור, והתפילה מתקבלת שם ביותר וכו'. ויבקש
מהש"ת שיתן אליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני
עפר. ויש בזה ב' טעמים: הא' שהמקום קדוש
וטהור, וזה גורם שמקבלים תפלתו. הב', שבודאי
יתפלל שם בכוונה רצוי' ביותר מחמת התעוררות
הלב בתשובה כנ"ל, משום והחי יתן אל לבו כו',
וזה גורם שתהי' תפלתו רצוי' ומקובלת.

והג', הוא מה שהולכים אל מקום מנוחות
אביהם או בנו יחידו כו' וכדומה, שמעורר הבכיה
וההספד ועושה פתיחות הלב לגמרי כמו שמתו
מוטל לפניו ממש, שנשבר לבבו באמת מצד
עגמת נפש שנגע עד [תוך] נקודת לבבו לבכות
במר נפשו . . וכמו יעקב אבינו ע"ה שהתאבל על
בנו ימים רבים, שהי' בוכה תמיד במר נפשו על
הסתלקות בנו מצד שלא נשכח כלל מאתו כידוע.
וכמו"כ בהליכתו אל הקבר, אעפ"י שנשכח מאתו
זמן רב, אעפ"י"כ חוזר ונזכר עד שיכול לבכות
במר נפשו מאד, וגורם בזה פתיחות הלב לגמרי
שיוכל לבכות על חטאיו ממש ג"כ בלב נשבר
ונדכה ובככי' רבה, ויכול לבוא לידי תשובה
שלימה כידוע...

והמדריגה הד', הוא מה שהולכים על קברי
הצדיקים שהיו יודעים ומכירים אותם בהיותם
בחי' כו', אזי מצד תוקף אמונתו שהי' מאמין

לקבל פני הרב תמיד ולשמוע מפיו דוקא דא"ת, ואע"פ שדבריו המה בכתובים, אעפ"כ אינו דומה שמיעה מרחוק מראיית פניו דוקא, כי הארת פניו גדולה יותר מקבלת דברים, ושניהם כאחד טובים וגורמים אליו תוקף ועוז התקשרות האהבה רבה בתשוקה נפלאה. שזהו שאמרז"ל כל הדבוק בת"ח כאילו בשכינה . . .

וזהו מארז"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, לפי שאז הוא מקבל תוספת אור מרוח רבו שמאיר אז ביתר שאת ויתר עז, שהיא הנותנת כח ועוז אחרי התפרדותו מעצמו להיות מתחזק בעבודת הוי' באהבה ויראה כפי אשר קיבל מרבו, והכל מכח הארת פניו דוקא. וראי' לזה הוא, כאשר מתרחק זמן רב מרבו אפי' בעודו בחיים אזי נפסק חבל התקשרות האהבה רבה ונופל ממדרגתו באהבה רבה בעבודת הוי', וכאשר יקרה מקרה זה בכמה אנשים כידוע. וזהו אמיתית טעם הנוסעים תמיד לשמוע דא"ת מפי רבם דוקא אע"פ שכבר שמעו וראו בכתובים ויש אתם כו', אעפ"כ נוסעים תמיד לקבל פני הרב בתוספת אור פנים מאירות פנים מסבירות לגלות להם אור תורת אמת כו', כי עי"ז מאיר נפשם בעבודת הוי' באהבה ויראה כו', כי ע"י התקשרות האהבה רבה נקשר נפשו בנפש של הצדיק כמ"ש ונפשו קשורה בנפשו ואע"פ שאין לו ערך לגבי נפש הרב, מ"מ איזה ערך ושייכות יש לו עכ"פ כיון שמקושר אליו ומאמין בו [בודאי יש לו איזה שייכות] ועי"ז יכול לקבל חלקו מרוח רבו כנ"ל וד"ל.

והנה מובן מכ"ז עכ"פ אשר מכ"ש וק"ו כאשר שבק חיים לכל חי, אע"פ שחיים שלו שהם אמונה ואהבה ויראה נמצאים בכל העולמות, ויוכלים התלמידים לקבל חלקם כו', אך מ"מ במשך זמן רב וטרדת הפנאי בלחץ ודוחק הפרנסה יכול לכבות אור תורתו ועבודתו לגמרי מן התלמידים, לכן, מן ההכרח הוא לנסוע אל מקום מנוחתו

עמוק כי בודאי עדיין לא נפסק [לגמרי] מכל וכל רק נשאר איזה רשימו כשהוא בחי' רוחה דשביק בגווה . . . והוא ענין הרצון שיש לאדם ליסע אל מקום מנוחת הצדיק כדי לעורר את האהבה כי אם הי' נפסק ח"ו לגמרי לא הי' לו גם רצון לזה כלל, וככה רוח זה דשביק בגווי יכול הוא לעורר [את] רוח רבו מחדש בעוז אהבה רבה והכנעה עצומה ויגיעה גדולה לקבל ג' מדות הללו שהם אמונה ואהבה ויראה כנ"ל כמו שהורוהו רבו כנ"ל . . .

ודבר זה שהתפלה מתקבל שם, הוא יסוד מובן לכל דורש ומבקש הוי' שיכולים ליסע לשם ולהתפלל שם בכוונה גדולה מעומקא דלבא, ויהי' נכון לכו בטוח שבודאי יקובל שם תפלתו מהר כנ"ל, כי המקום הקדו' הזה גורם לב' דברים, הא' שיכוון שם את לבו בתפלתו מצד כח האמונה החזקה שתפיל עליו אימתה ופחד כנ"ל, והב' שיהי' מובטח שיקובל שם תפלתו, וזהו אפי' לכל בר ישראל אף שאינו תלמידו וזהו רק מחמת טעמים הנ"ל, וכ"ש לתלמידו המקושרים אל אור תורתו כנ"ל. אמנם אף אותם שלא ידעו בו ולא הכירו בו בעודו חיים חיותו רק שלמדו בספרים הקדושים שהניח ברכה אחריו, ונהנים מאור זיו תורתו ומתחזקים עי"ז בעבודת הוי' כאשר יורהו הספרים בעבודת הוי' לילך בדרכי הוי' כו' בודאי גם המה נק' תלמידיו כי יש להם שייכות אליו ג"כ. כי המה מאמינים בהצדיק ההוא ומקבלים ממנו אור תורתו כי מי שאין לו שייכות אליו אינו מאמין בו כלל וכלל (וזהו שמבואר במ"א שיש לכל צדיק בדורו כו"כ אנשים שאינם מאמינים בו [כלל] ואינם רוצים לקבל ממנו כלל וכלל, ואדרבה להיפך כו' היינו לפי שאין לו חלק בו כלל) . . . ובודאי אותם הלומדים בספריו הק' ומתנהגים בדרכי הוי' ע"פ אשר הורהו ומשתעשע ונהנה מאור תורתו הם כולם נק' תלמידיו ממש ויכול לידבק אליו את נפשו בהתקשרות עצומה כמו בעודו בחיים ממש.

”ונעלם ממנו”...

סיפור מאת ר' זלמן רודרמן.

לאחר הסתלקותו מהעולם הותיר הצדיק הנודע רבי ישראל מרוז'ין - דער הייליגער ר׳ רוז'ינער - ירושה נכבדה שכללה, בין השאר, זוג תפילין שעבר אליו בירושה מסב-סבו, המגיד ממזריטש. שישה בנים היו לו, ועיני כולם היו נשואות לתפילין הקדושות. ואולם לצד התפילין היו גם ספרים בעלי ערך רב ושאר חפצים שאף הם היו יקרים מאוד ללב הבנים.

בתחילה החליטו האחים, כי כל אחד ואחד מהם ירשום בפתק באילו מבין חפציו של אביהם רוצה הוא במיוחד, וכי לאחר מכן יבדקו הפתקים ואפשר שתימצא הדרך לחלק את הירושה בדרך שתשביע את רצון כולם. לאחר מכן חזרו בהם מכוונתם הראשונה והחליטו למסור את ההחלטה - בידי שמים.

הטילו גורל על ירושת אביהם ובגורל עלה זוג התפילין בחלקו של רבי דוד-משה, לימים הרבי מצ'ורטקוב. מעניין אגב, כי מאוחר יותר נבדקו פתקיהם של הבנים ונמצא כי רבי דוד-משה כתב במפורש, כי הוא מוותר על כל חלקו בירושה ובלבד שיזכה בתפילין המיוחסות והקדושות.

לפני הסתלקותו של רבי דוד-משה מסר את התפילין לבנו רבי ישראל, כשהוא מזהירו להשגיח עליהן כעל בבת-עינו. רבי ישראל, איש קדוש ומורם מעם, שלאחר פטירת אביו הנהיג את עדת חסידי צ'ורטקוב, לא ראה את עצמו, בענוותנותו, ראוי להניח תפילין קדושות אלו בכל יום. רק פעמיים בשנה התעטר בהן - בפורים ובערב יום-הכיפורים.

כשפרצה מלחמת-העולם הראשונה שהה רבי ישראל מחוץ לעירו. צבא הקוזקים התקרב אל העיר, ובני ביתו המבוהלים ארזו בחופזה מעט בגדים ומזון ונמלטו על נפשם. רבי ישראל הצטרף אליהם בדרך. כל העת היו מוחו וליבו נתונים לתפילין הקדושות. כשהתברר לו כי בני המשפחה לא נטלון עמהם - התקשה להכיל את צערן.

*

רבי ישראל ומשפחתו מצאו מקלט בעיר למברג, בתקווה שהצבא האוסטרי יצליח להדוף את הכובש הרוסי והם יוכלו לשוב לעירם. אבל הרוסים נחלו ניצחון אחרי ניצחון.

בכל מקום שאליו הגיעו, היו היהודים ראשונים להיפגע. רבי ישראל ומשפחתו נאלצו לסגת עוד ועוד עד שהגיעו לווינה.

שנים חלפו עד שגורשו הרוסים מגליציה ובכלל זה מצ'ורטקוב. רבי ישראל חשש לעבור שוב את כל מסכת הנדודים, הפעם מווינה לצ'ורטקוב. הגיעו לידיעתו השמועות על ההרס והחורבן שזרעו שם הקוזקים. הכול נחרב והועלה באש, סיפרו האנשים.

רגשות אשם מילאו את ליבו על שלא שמר כראוי על התפילין הקדושות. ואף-על-פי-כן, בתוך ליבו עדיין בער ניצוץ של תקווה כי יזכה לראותן שוב ואף להניחן על ראשו וזרועו.

זמן-מה לאחר המלחמה התייצב בביתו של רבי ישראל בווינה חייל יהודי, לבוש מדים מרופטים של הצבא הרוסי. הוא היה שבוי-מלחמה שזה עתה שוחרר משביו בעסקת חילופי-השבויים שנערכה בין המדינות היריבות.

"באתי לקיים מצוות השבת-אבידה", אמר בפשטות והניח על השולחן שקית ובה זוג תפילין. רבי ישראל הביט בשקית המזכרת לו כל-כך ורגשותיו עלו על גדותיהם. דמעות גיל הציפו את עיניו והוא אחז בתפילין, חיבקן ונשקן בכל כוחו, כאם האוספת בזרועותיה בן אהוב שחזר בשלום משדה-הקרב. משתומם הביט בו החייל, תוהה על פשר התרגשותו העצומה.

לאחר שנרגע קמעה סיפר רבי ישראל לחייל על טיב ה'אבידה' הקדושה והמיוחסת שזכה להציל מאובדן, וביקשו לספר לו כיצד התגלגלו התפילין לידיו.

*

זהו סיפור ארוך", אמר החייל, "אבל אני אספר אותו בקצרה:

"הגדוד שלי השתתף בכמה קרבות עזים מול הצבא האוסטרי. בשלב מסוים תוגברנו על-ידי כוחות נוספים, ויחדיו הצלחנו להביס את הצבא האוסטרי, שנסוג לאחור. כשהגענו לעיר צ'ורטקוב התברר לנו כי כבר כבשה גדוד רוסי אחר. קוזקים השתוללו ברחובות; בזזו מכל הבא ליד ואת מה שהותירו - העלו באש.

"פתאום נזכרתי כי בהיותי ילד פעם אחת לקחני אבי להתברך מפי צדיק שהתגורר בעיר זו. לנגד עיני צפו ועלו מראות ביתו המלכותי של הצדיק ובית-המדרש הגדול והמרשים הצמוד לו. עתה אני מתהלך ברחובות ההרוסים והעשנים וליבי נחמץ למראה החורבן הנורא.

"לפתע ראיתי חיילים נכנסים ויוצאים מתוך בית שהוחרב בחלקו, ובידיהם חפצי-ערך.

הרבה מהפאר וההדר שאפיינו את בית הצדיק לא נשאר, ובכל-זאת הצלחתי לזהותו. נכנסתי פנימה, עובר בין שרידי החדרים, עד שהגעתי לאותו חדר שבו זכיתי לברכת הצדיק. חרדת-קודש אפפה אותי.

"התחלתי לחפש בין השברים ולפתע גיליתי את התפילין האלה. מיהרתי להסתירן בבגדיי ויצאתי מהבית. בליבי גמלה החלטה לשמור עליהן מכל משמר ולנסות להשיבן לבעליהן לאחר המלחמה. ואמנם כך עשיתי; שמרתי על התפילין באש ובמים. למען האמת, אני משוכנע כי יותר מששמרתי עליהן - שמרו הן עליי. כדורים שרקו לידי, פגזים התפוצצו בקרבתו ואני אפילו לא נשרטתי".

רבי ישראל הקשיב לדברים אחוז התפעלות ממסירותו של החייל היהודי ומנפלאות ההשגחה העליונה. "בני חביבי", פנה אל החייל. "להודות לך כראוי על מעשך הנאצל, אין בכוחי. ולמעשה, איני צריך, שהרי קיימת מצווה ועל מצוות משלם הקב"ה בכבודו ובעצמו. ואולם זאת אבקשך - היה אורחי לכמה ימים. אכול ושתה, כדי שכוחותיך ישובו אליך בטרם תחזור לארצך ולחיק משפחתך. יש לנו גם קרן מיוחדת שמכספה תוכל לקנות לעצמך בגדים חדשים ואף להצטייד בצידה לדרך".

רבי ישראל קם ממקומו ופנה לחדר הסמוך, כדי לשתף את בני-ביתו בבשורה הנפלאה על השבת התפילין הקדושות, וכדי להנחותם בכל הקשור לאירוח החייל. כעבור רגע ניגש לארון מסויים שבו החזיק את כספי הקרן והוציא מתוכו סכום כסף נכבד כדי למסרו לחייל.

כעבור רגע שב רבי ישראל לחדרו, אך לתדהמתו החייל לא היה שם. חיפש בכל חלקי הבית ואף מחוצה לו, אולם זה, כאילו בלעתו האדמה. פנה אל שמשו וביקש ממנו לצאת החוצה, לדלוק אחרי החייל ולבקשו לחזור. על איזה חייל מדבר הרבי?! השתומם השמש שלטענתו לא הבחין בכניסתו של איש קודם לכן.

התעטף רבי ישראל בהרהורים. "ככה אתה אומר?", אמר כעבור רגע, ספק לשמש ספק לעצמו. "נו מילא, אין דבר".

מי היה החייל האלמוני ומדוע נעלם באורח מסתורי כזה - שאלות אלו נותרו ללא

מענה...

בעזהש"ת זמני היום לעיר מונקאטש אוקראינה לשנת תשע"ב לפ"ק

הצות היום	ס"ז תפלה גר"א	ס"ז ק"ש גר"א	סזק"ש מג"א	הנץ החמה	משיכיר טו"ת °11	עלוה"ש 72 דקות	עלוה"ש °16.1	עלוה"ש למנהג אר"י °19.8	תשע"ב	
1:13	11:31	10:41	9:54	8:10	7:07	6:58	6:35	6:13	א' חשון	נח, ראש חודש
12:13	10:32	9:41	8:54	7:12	6:08	6:00	5:36	5:14	ב' חשון	
12:13	10:32	9:42	8:55	7:13	6:10	6:01	5:38	5:15	ג' חשון	
12:13	10:33	9:43	8:56	7:15	6:11	6:03	5:39	5:17	ד' חשון	
12:13	10:33	9:44	8:56	7:16	6:12	6:04	5:40	5:18	ה' חשון	
12:13	10:34	9:45	8:57	7:18	6:14	6:06	5:42	5:20	ו' חשון	
12:13	10:34	9:45	8:58	7:19	6:15	6:07	5:43	5:21	ז' חשון	
12:13	10:35	9:46	8:58	7:21	6:17	6:09	5:45	5:22	ח' חשון	לך לך, מברכין בה"ב
12:13	10:35	9:47	8:59	7:22	6:18	6:10	5:46	5:24	ט' חשון	
12:13	10:36	9:48	9:00	7:24	6:19	6:12	5:47	5:25	י' חשון	תענית שני קמא
12:13	10:36	9:49	9:01	7:26	6:21	6:14	5:49	5:26	יא' חשון	
12:13	10:37	9:49	9:01	7:27	6:22	6:15	5:50	5:28	יב' חשון	
12:13	10:38	9:50	9:02	7:29	6:24	6:17	5:51	5:29	יג' חשון	תענית חמישי
12:13	10:38	9:51	9:03	7:30	6:25	6:18	5:53	5:30	יד' חשון	
12:13	10:39	9:52	9:03	7:32	6:26	6:20	5:54	5:32	טו' חשון	וירא
12:13	10:39	9:53	9:04	7:33	6:28	6:21	5:55	5:33	טז' חשון	
12:13	10:40	9:54	9:05	7:35	6:29	6:23	5:57	5:34	יז' חשון	תענית שני בתרא
12:14	10:41	9:54	9:06	7:36	6:30	6:24	5:58	5:35	יח' חשון	
12:14	10:41	9:55	9:06	7:38	6:32	6:26	5:59	5:37	יט' חשון	
12:14	10:42	9:56	9:07	7:40	6:33	6:28	6:01	5:38	כ' חשון	
12:14	10:43	9:57	9:08	7:41	6:34	6:29	6:02	5:39	כ"א חשון	
12:14	10:43	9:58	9:09	7:43	6:36	6:31	6:03	5:41	כ"ב חשון	חיי שרה
12:15	10:44	9:59	9:09	7:44	6:37	6:32	6:04	5:42	כ"ג חשון	
12:15	10:44	9:59	9:10	7:45	6:38	6:33	6:06	5:43	כ"ד חשון	
12:15	10:45	10:00	9:11	7:47	6:40	6:35	6:07	5:44	כ"ה חשון	
12:15	10:46	10:01	9:12	7:48	6:41	6:36	6:08	5:45	כ"ו חשון	
12:16	10:46	10:02	9:12	7:50	6:42	6:38	6:09	5:47	כ"ז חשון	יום כפור קטן
12:16	10:47	10:03	9:13	7:51	6:43	6:39	6:11	5:48	כ"ח חשון	
12:16	10:48	10:04	9:14	7:53	6:45	6:41	6:12	5:49	כ"ט חשון	תולדות מבה"ח, מחר חודש מולד כסלו ליל שב"ק 18:36 161 חלקים

לועזי	מוצש"ק ר"ת 72 דקות	מוצאי שבת 8.50°	צה"כ ג' מעריב 7.08°	צה"כ ב' (מוצאי תענית באר"י)	צה"כ א' 5.93°	שקיעת החמה	הדלקת הנרות	פלג המנחה גר"א	מנחה קטנה גר"א	מנחה גדולה
OCT/29	7:28	7:04	6:55	6:51	6:48	6:15		5:13	4:10	1:43
OCT/30	6:26	6:02	5:53	5:50	5:46	5:13		4:11	3:09	12:43
OCT/31	6:25	6:01	5:52	5:48	5:45	5:12		4:10	3:08	12:43
NOV/1	6:23	5:59	5:50	5:47	5:43	5:10		4:09	3:07	12:43
NOV/2	6:21	5:58	5:49	5:45	5:42	5:08		4:08	3:06	12:43
NOV/3	6:20	5:56	5:47	5:44	5:40	5:07		4:06	3:05	12:43
NOV/4	6:18	5:55	5:46	5:42	5:39	5:05	4:45	4:05	3:04	12:43
NOV/5	6:17	5:53	5:45	5:41	5:37	5:04		4:04	3:03	12:43
NOV/6	6:15	5:52	5:43	5:40	5:36	5:02		4:03	3:02	12:43
NOV/7	6:14	5:51	5:42	5:38	5:35	5:01		4:02	3:01	12:43
NOV/8	6:12	5:49	5:41	5:37	5:33	4:59		4:00	3:01	12:43
NOV/9	6:11	5:48	5:39	5:36	5:32	4:58		3:59	3:00	12:43
NOV/10	6:09	5:47	5:38	5:34	5:31	4:57		3:58	2:59	12:43
NOV/11	6:08	5:46	5:37	5:33	5:29	4:55	4:35	3:57	2:58	12:43
NOV/12	6:07	5:45	5:36	5:32	5:28	4:54		3:56	2:58	12:44
NOV/13	6:06	5:43	5:34	5:31	5:27	4:53		3:55	2:57	12:44
NOV/14	6:04	5:42	5:33	5:30	5:26	4:51		3:54	2:56	12:44
NOV/15	6:03	5:41	5:32	5:28	5:25	4:50		3:53	2:56	12:44
NOV/16	6:02	5:40	5:31	5:27	5:24	4:49		3:52	2:55	12:44
NOV/17	6:01	5:39	5:30	5:26	5:23	4:48		3:52	2:54	12:44
NOV/18	6:00	5:38	5:29	5:25	5:22	4:47	4:27	3:51	2:54	12:45
NOV/19	5:59	5:37	5:28	5:24	5:21	4:46		3:50	2:53	12:45
NOV/20	5:58	5:37	5:27	5:24	5:20	4:45		3:49	2:53	12:45
NOV/21	5:57	5:36	5:27	5:23	5:19	4:44		3:48	2:52	12:45
NOV/22	5:56	5:35	5:26	5:22	5:18	4:43		3:48	2:52	12:46
NOV/23	5:55	5:34	5:25	5:21	5:17	4:42		3:47	2:51	12:46
NOV/24	5:54	5:33	5:24	5:20	5:17	4:41		3:46	2:51	12:46
NOV/25	5:53	5:33	5:23	5:20	5:16	4:40	4:20	3:46	2:51	12:46
NOV/26	5:52	5:32	5:23	5:19	5:15	4:39		3:45	2:50	12:47

44.84° צפון - 37.22° מזרח

